

УДК 343.98

Дмитро Євгенович Кирюха,

*аспірант кафедри криміналістики та судової медицини
Національної академії внутрішніх справ*

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СПОСОБУ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ У СПРАВАХ ПРО СТВОРЕННЯ АБО УТРИМАННЯ МІСЦЬ РОЗПУСТИ ТА ЗВІДНИЦТВО

Ретроспективний аналіз показує, що відправною точкою розвитку криміналістичних класифікацій та відповідних методик розслідування, варто вважати взяття за основу «дійсно криміналістичного елемента», що містить у собі найбільш значиму криміналістично значущу інформацію, – спосіб вчинення злочинів. Способи вчинення злочинів носять різноманітний характер і злочинці у кожному конкретному випадку обирають той чи інший спосіб залежно від конкретних обставин, але можливість типізації способів вчинення злочинів робить їх самостійною обов'язковою складовою криміналістичної характеристики окремого виду злочинів, основою для її формування та виявлення взаємозв'язку між структурними елементами. Крім того, типовий спосіб вчинення злочину та інформація про нього слугують побудові та висуненню версій, плануванню розслідування та розробці тактики провадження окремих слідчих (розшукових) дій.

Безпосереднє криміналістичне значення типового способу вчинення злочину визначається тим, що вчинення злочину певним способом залишає характерну для нього сукупність різних слідів. Тому за наявності певних слідів чи інших даних, що вказують на можливий спосіб конкретного злочину, версія про спосіб дозволяє виявити інші сліди, які, зазвичай, залишаються при такому способі вчинення злочину. У свою чергу, способи вчинення злочинів повторюються тому, що повторюються детермінуючі їх об'єктивні та суб'єктивні чинники, тобто злочинець, діючи в аналогічних умовах, використовує подібні знаряддя, тощо.

У справах про звідництво центральне місце займає аналіз способів його вчинення. Спосіб злочину є системою дій під час підготовки, вчинення та його приховування. За даними узагальнення кримінальних проваджень у справах про звідництво можна зробити висновок, що у більшості випадків правопорушниками

застосовувалися заходи щодо підготовки до злочину, зокрема: планування злочину; пошук приміщення чи іншого місця для розпусти; добір осіб, які згодні за винагороду надавати інтимні послуги; добір співучасників злочину; облаштування приміщення чи іншого місця для розпусти; пошук клієнтів; розподіл ролей між співучасниками. Вказані способи можуть бути наявні як окремо, так і в сукупності в певному кримінальному правопорушенні.

Відповідно до Кримінального кодексу України об'єктивна сторона досліджуваного кримінального правопорушення полягає у: створенні місць розпусти, їх утриманні та звідництві для розпусти. Створення та утримання місць розпусти у теорії кримінального права, як доречно наголошує А. А. Небитов, визначено таким чином, що відсутні чіткі критерії відмежування одного діяння від іншого. Тому, створення місця – це будь-які дії, що призвели до його виникнення. Водночас утримання місця є більш небезпечним, оскільки пов'язане з тривалим його функціонуванням. Відтак, утримання місця пропонуємо визначити як забезпечення можливості одній чи декільком особам відвідати його два і більше разів. Тобто, з моменту другого використання одного й того самого місця відвідувачами протиправні дії слід кваліфікувати як утримання місць розпусти [1, с. 96–97].

Слід погодитися із вченими, які зазначають, що створення місць розпусти виникає через вчинення наступних дій: завершеного пошуку приміщення чи іншого місця для вчинення розпусних дій; придбання, найму, оренди чи набуття будь-яким іншим способом приміщення чи іншого місця для вчинення розпусних дій; відкриття закладу для здійснення дій розпусного характеру під виглядом офісу, масажного кабінету, лазні, нічного клубу, бару тощо; облаштування приміщення чи іншого місця для вчинення розпусних дій; підбору персоналу для роботи в приміщенні чи іншому місці для вчинення розпусних дій; забезпечення засобами зв'язку; забезпечення його функціонування транспортом [2, с. 855].

Спосіб приховування злочину також потребує відповідної уваги. Б. Б. Рибников визначає його як діяльність особи, спрямовану на утаювання відомих їй фактів та обставин скоєного злочину [3, с. 67]. Він, як акцентував увагу М. В. Салтевський,

«...має місце у тих випадках, коли: а) дії щодо приховування умисного злочину здійснюються після повної реалізації злочинного задуму і не є заздалегідь передбаченим продовженням дій з приховування, виконаних у період вчинення злочину; б) дії щодо приховування умисно вчинених імпульсивних чи вербальних злочинів, приховування яких у період вчинення неможливе і здійснюється пізніше; в) при приховуванні злочинів, учинених з необережності» [4, с. 426]. З огляду на проведене нами дослідження, утаювання інформації не є єдиним способом і тому наведене формулювання не можна визнати вичерпним.

До загальних способів приховування сутенерства слід віднести такі: маскування цільового призначення приміщення чи іншого місця для розпусти; давання неправдивих свідчень у разі викриття, у тому числі висунення алібі; вплив на сумлінних учасників процесу; надання інтимних послуг лише «постійним» клієнтам; використання корумпованих зв'язків в органах влади й управління.

Отже, способи підготовки й приховування сутенерства є важливими складовими способу вчинення цього кримінального правопорушення. Адже, зважаючи на його латентність, їх дослідження дає нові можливості для досудового розслідування, притягнення усіх причетних до злочину до кримінальної відповідальності.

Список бібліографічних посилань

1. Небитов А. А. Кримінальна відповідальність за створення або утримання місць розпусти і звідництво: актуальні проблеми теорії та практики. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2014. № 1 (32). С. 95–98.
2. Кримінальний кодекс України : наук.-практ. комент. / Ю. В. Балулін, В. І. Борисов, С. Б. Гавриш та ін. ; за заг. ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. Вид. 4-те, допов. Харків : Одиссей, 2008. 1208 с.
3. Рыбников Б. Б. Проблема сокрытия преступлений и ее место в советской криминалистике. *Криминалистический сборник*. Рига, 1972. С. 67.
4. Салтевський М. В. Криміналістика (у сучасному викладі) : підручник. Київ : Кондор, 2005. 588 с.

Одержано 10.04.2018

